

OSTRAVAN.CZ

1. Ostravský Tannhäuser: Inscenace připravená s rozumem i citem pro zdravou míru

28.04.2023 ostravan.cz - Milan Bátor

Odkaz na originál

Klíčová slova: divadla (2); moravskoslezského (2); Národního (2); opeře; opery; Ostravská; ostravské

Wagnera je třeba zažít! Motto, které by o dvě století dříve znělo možná jinak. Žádný skladatel v 19. století neměl tolik zarytých odpůrců, ale i horlivých vyznavačů. Nikdo jiný nezbudil tak silně vášně jako rodák z Lipska, města starých kulturních tradic. Početný zástup Wagnerových nepřátel by heslo provázející nové nastudování **Národního divadla moravskoslezského** patrně zlomyslně překřtil na Je třeba zabít Wagnera! Proč vlastně? Protože jeho opery jsou dlouhé? Nacionalistické? Protože přinesly nové pojetí hudebního dramatu? Kdo nesnášel Wagnera a proč?

Otázky. Velké umění vždy klade více otázek než odpoví. Asi není nutné připomínat, že nepochopení je všudypřítomnou konstantou téměř všeho nového. Stačí vzpomenout Roberta Schumanna v dopise Mendelssohnovi: "Wagner je jistě duchaplný chlapík, plný pošetilých nápadů a vůči lidem drzý, ale nedovede opravdu krásně a sotva i dobře napsat a myslet ani čtyři takty za sebou." Ani geniální umělecký soupeř hned nepoznal Wagnerův nesporný přínos opernímu světu. Schumann svůj názor později razantně přehodnotil. Nicméně na ilustraci toho, že jeho současníci nebyli na radikální proměnu operního žánru připraveni, to celkem stačí.

Wagner se narodil ve stejném roce s Verdim. Jako student váhal mezi hudbou, divadlem a literaturou. Byl kapelníkem, prožil smutná a chudá léta v Paříži a lepší roky v Drážďanech jako divadelní dirigent. Tam se také dočkal prvního úspěchu v podobě vlídného přijetí jeho opery Rienzi. Když byl o deset týdnů později poprvé uveden Bludný Holanďan, obecnost ochladlo. Ideál absolutní lásky a vykoupení čistým citem a věrností na své pochopení teprve čekaly. Vznik opery Tannhäuser souvisí s českým prostředím. Wagner odjel na ozdravný pobyt do lázní v Teplicích. Odtud podnikal výlety do přírody a jedné májové noci v romantickém prostředí zříceniny hradu Střekova se v jeho mysli zrodil plán na novou operu.

Z opery Tannhäuser. (Foto: Martin Popelář)

Tannhäuser je první Wagnerova opera se středověkým námětem. Libreto skladatel přebásnil na základě několika pramenů, přičemž spojil historické postavy s fiktivním příběhem. Děj se odehrává na hradu Wartburgu, který posloužil jako "kulisa" uměleckého zápasu slavných pěvců. Ve skutečnosti Wagnerovi šlo o hlubší zamyšlení nad smyslem života a posláním lásky. Je život v luxusu, hojnosti a rozkoši tím, co opravdu chceme? Může láska vykoupit? Tannhäuser je poslední předstupeň hudebního dramatu, který Wagner dovedl k dokonalosti ve svých pozdějších operách Lohengrin a tetralogii Prsten Nibelungův.

Předehra k **opeře** není v **ostravské** inscenaci "pouze" přehlídkou geniálních hudebních motivů. Busta skladatele se během ní nejprve objeví v desítkách a stovkách kopií na plátně. Zhmotní se do nadživotní velikosti a posléze se roztříští do tisíců úlomků, které pomalu padají a mizí v nenávratnu. První dějství diváka přivítá v luxusním pokoji. Stěny věncí provokativní díla renesančních mistrů s centrálním Botticelliho obrazem Zrození Venuše.

Z opery Tannhäuser. (Foto: Martin Popelář)

Scénické řešení Daniela Dvořáka je precizní, minuciózní a proměnlivé. Stačí si všimnout, jak flexibilně reaguje na konkrétní naraci záběrem na ženské genitálie v obraze Původ světa Gustava Courbeta. Pocit stísněnosti, obscénnosti, nedostatku vzduchu a vyčpělé vášně je všudypřítomný. Stejně jako hypertrofie sexuality, z níž není úniku jinak než útekem. Druhé dějství Dvořák naopak otevřel do neomezeného širokého prostoru, který uplývá v dálce. Motiv očištné pouti jako životní cesty by možná byl věrohodnější bez plastové ovečky, naopak pokřivené siluety dravců na tyčích vypadají sugestivně. Kostýmy Marty Roszkopfové se významně podílí na vizuální sugesci. Jejich barevné tóny korespondují s povahou postav. Jsou slušivé, elegantní, bojovné, vyzývavé i honosné. Vždy podle potřeby a zaměření.

Režijní pojetí Jiřího Nekvasila vkusně a neotřele spojilo klasické prvky s neotřelými inovativními nápady. Pozoruhodným inscenačním záměrem je využití širokého prostoru divadla, nejen jeviště. Nekvasil se ovšem nesoustředil jen na vnější aspekty. Stačí si všimnout konkrétních postav a jejich přesné psychologické charakteristiky. Příjemné detaily lze najít v odstínění profilů účastníků pěveckého zápasu, stejně přesvědčivě se podařilo představit ústředního Tannhäusera jako člověka pochybujícího, rozporuplného, ale i šibalského a vždy nepředvídatelného. Velmi osvěžující jsou jemné náznaky nadhledu a vtipu, které nikdy nepřekračují meze trapnosti. V dlouhých orchestrálních pasážích se osvědčily zkušenosti Jany Tomsové, která dala pohybu všech protagonistů přirozenost i v loudavém tempu.

Gianluca Zampieri. (Foto: Martin Popelář)

Gianluca Zampieri jako Tannhäuser rozhodně nezklamal, ale ani vyloženě nenadchnul. Po pěvecké stránce se musí s partem ještě trochu sžít, uvolnit napětí a pohlídat si zejména exponované vysoké tóny a správnou charakteristiku. Jeho herecké ztvárnění bylo poměrně solidní, nejvíc asi zaujala jeho tragikomická spodní linka. Jeho šibalské a vyzývavé hodnocení pěveckých výkonů účastníků uměleckého klání bylo velmi výstižné. Naopak intimní city působily v jeho podání poněkud škrobeně.

Vyložené nadšení vyvolala Maida Hundeling v dvojroli Venuše a Alžběty. Německá sopranistka dozrála k wagnerovské úloze naprosto přirozenou cestou. Svě Venuši dala velkou razanci a fatální žádostivost, o to větší údiv vyvolala její dokonalá proměna do vroucné a láskyplné Alžběty, která zaplatila životem za svou oddanost Tannhäuserovi. Hundeling byla ve všech ohledech excelentní a její strhující výkon se stal ozdobou premiérového uvedení opery. Sopranistka se též mohla pochlubit suverénně nejlepší artikulací. Maida Hundeling. (Foto: Martn Popelář)

Z dalších přesvědčil svým interpretačním pojetím Jiří Hájek jako Wolfram von Eschenbach. Píseň Večernice v jeho pojetí byla nabitá

elektrizujícími tichými tóny a pokorou, v níž potěšila čistá intonace i krásný tón umělce. Sympatické byly i výkony Josefa Moravce, Daniela Klánského, Víta Šantory a Tomáše Suchánka. Pohádkově působila Magdaléna Rovenská v roli mladého pastýře. Vynikajícím způsobem si poradil s náročnou úlohou Operní sbor **Národního divadla moravskoslezského** včetně Operního studia. Monumentalita, ale i filigránská dynamická drobnokresba, nezvyklé akustické řešení i klasická síla velkoformátového tělesa na jevišti...Sborové pasáže jsou jednoznačně jedním z uměleckých triumfů inscenace pro dokonalou sezpívanost a krásu jednotlivých partií.

Tím nejdůležitějším je geniální hudba. Ani na tu ostravská inscenace nezapomněla. V předehře ještě občas byla intonačně problematická místa v houslové sekci, ale celkový dojem z nastudování Marka Šedivého je velmi povzbudivý a pozitivní. Jako dirigent má Šedivý dobrou kontrolu nad partiturou. Jeho gesta jsou názorná, pečlivá a čitelná. Volba tempových a dynamických prostředků byla adekvátní kontextu. Orchester nikdy nepřebíjel sólisty, zněl vyváženě a prokresleně. Na patřičných místech nechyběla zvuková pompéznost, naštěstí však pouze tam, kde to mělo smysl a opodstatnění.

Ostravská inscenace **opery** Tannhäuser vzbudila hned napoprvé nadšený ohlas publika. Není divu, sešlo se zajímavé pěvecké obsazení, znamenitá režie a mnoho dalších aspektů, bez kterých by provázely představení určité rozpaky. Bude zajímavé vyslechnout si další protagonisty, kteří vyzvou Wagnera na svůj osobní umělecký souboj. Ať už dopadne jakkoli, je téměř jisté, že si z něj všechny zúčastněné strany něco přínosného a nesmírně cenného odnesou.

URL | <https://www.ostravan.cz/78897/ostravsky-tannhauser-inscenace-pripravena-s-rozumem-i-citem-pro-zdravou-miru/>

[« zpět na začátek](#)